

Приклад стенограми інтерв'ю

Ж1: Я є студенткою факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка і беру участь у записі усних свідчень, пов'язаних зі ставленням до військового конфлікту на Сході України, у бійця добровольчого формування, який перебував у зоні АТО. Скажіть, будь ласка, чи ви даєте згоду на запис інтерв'ю, чи дозволяєте використовувати матеріали проведеного з вами інтерв'ю для науково-дослідних потреб?

М1: Звичайно, дозволяю.

Ж1: Розкажіть, будь ласка, кілька слів про себе: як вас звати, звідки ви, рід занять та ваше ставлення до військового конфлікту на Сході?

М1: Звати мене Роман. Я сам в Стрию народився і в Стрию проживаю. 35 років мені. Одружений. Працюю в охороні. Як ставлюся? Ну, хотілось би, щоб це вже закінчилося. Так, як кажуть: АТО. Це не є АТО. Бо АТО проводиться буквально до тижня часу. Це вже йде повномасштабна війна. Ну, і там переважно війська Російської Федерації. Нема таких, як говорили, що захищають населення Донбасу люди. Там нема такого. Там регулярні російські війська. І хотілося б, щоб воно закінчилось. Бо багато молодих хлопців, які пішли захищати державу і не повернулися звідти.

Ж1: А загальну участь у ньому?

М1: Ну, я брав участь з 2015 року. Суто в АТО я знаходився до початку 2018 року у складі Добровольчого українського корпусу «Правий сектор», друга окрема тактична група імені капітана Воловика в містах Волноваха, Старогнатівка, Авдіївка, Авдіївська промзона і Мар'їнка.

Ж1: Тоді переходимо вже до таких запитань. Як ви опинилися в зоні АТО?

М1: Ну, це почалося заворушення... Це почалося з Майдану. На той час я був голова молодіжної організації Конгресу українських націоналістів. До мене подзвонив головний Конгресу українських націоналістів і сказав:

«Роман, така ситуація, треба скоро їхати на Майдан. Треба хлопців». Я зібрав сім чоловік, ми загрузилися в бус і поїхали. В той час то вже студентів були побили. Ще ні наметів не було, нічого. Не було тоді Нацгвардії (то зараз вже є). Тоді був «Беркут». Вже було все обгороджено. Ми ходило ішли від пам'ятника Тарасу Шевченку до Майдану Незалежності, де відбувалося віче. 1 грудня, я пам'ятаю, було Романа, мене привітали. Я кажу: «Треба лізти на ялинку, повісити, щоб бачили, що стріяни теж присутні». В мене було два прапори. Один я повісив над «Глобусом» (дотепер це пам'ятаю), а другий – поліз, прорвався і думаю: впасти – далеко не впаду, бо там в середині в ялинці було таке м'яке. Ну, я поліз і повісив прапор червоно-чорний, і маркером було написано «Стрий». Ну, потім вже його заклеїли банером, повісили банер «Юлі – волю!» Воно якраз наш прапор... І все. І потім вже починалося розставлятися палатки. Після віче вже кожен регіон мали свої сотні. Це була стрийська сотня. Стрий, Жидачів, вони мали сотню потім. Ну, з різних міст були. Я був перше – в стрийській сотні. Помагав Олег Канівець переважно. Ну, я весь час в сотні не сидів, я мав спілкування, ще тоді був «Білий молот» організація, яка була в «профспілках». «Правий сектор» вже створено було.

Їздив на Майдан часто. Почалися сутички. Робили коридори. [00:05:00] Коли було сказано, що зараз може бути наступ на Майдан, робили коридор, щоби могли відступити діти з батьками, з жінками вийти з Майдану. Бо нам, чоловікам, було все одно. Ну, не мали ми такого, щоб захиститися від «Беркуту». Мали дерев'яні щити, палки дерев'яні. Отак тримали. Було, проривалися і «тітушки», як називалися. Почали хлопці пропадати з Майдану. Десь вийшли за територію, бачили, що хлопець з Майдану – і пропав. Різні ситуації були.

Найгірший день був – це коли почали вбивати хлопців, які отак падали. Біля мене на початках, я дуже прекрасно знав покійного Нігояна. Бо він був

біля мене на барикаді. Це перший, який загинув. Дуже його прекрасно знав. Хороша людина була у спілкуванні. Приїхала людина з другої країни захищати інтереси нашого населення. Отака ситуація. Ну, і коли вже загинуло багато хлопців, тоді я думаю: я теж тут. І тут вже почалося на Сході, і на Майдані почали формувати як добровольців. Добровольці йшли, тоді створили новий підрозділ, як Національна гвардія. Я думав: піду туди. А коли перші наші три хлопці з нашої сотні поїхали і прояснили, яка ситуація... Вони в Новопетрівцях навчання проходили. Приїхали вже хлопці ті, хто отримав ці берети. Бо як здають екзамени, отримують хлопці берети. Хто отримав, то приїхали. І ми запиталися, як ситуація. Коли ми зрозуміли, що це ми зробили в державі вже щось не те. Бо я так не буду... Політика, багато в чому в війні політика робить всю справу. Зрозумів, що це буде міліція. Що я не можу бути в тих, які вбивали. «Беркут» – це ж міліції була структура. А тут зробили Нацгвардію. Ну, я відмовився, не пішов. На воєнкомат. Крутився, крутився... Але вже «Правий сектор» коли створений був, почали хлопці їхати з «Правого сектору» вже на Схід. Як створили батальйон. Я в Стрию знав керівника організації, прийшов і кажу: так і так. Ще з другим побратимом. Кажу: «Я би хотів поїхати». Він каже: «Я тебе прекрасно розумію. Але щоб поїхати, треба пройти навчання». Я кажу: «Добре». Все треба було мати своє, десь дістати форму. Поїхали ми в гори, вже в нас база там була, і проходили навчання.

Ж1: І після того ви вже зразу в АТО. Так?

М1: Ні. То ще до АТО.

Ж1: Добре. Чи ставили ви перед собою певну мету або ціль, збираючись у таку поїздку? Наскільки вона виправдала ваші очікування та як склалася ваша дорога?

М1: В першу чергу, в мене батько тут один залишився. Я дуже переживав, як він. Бо за себе я не переживав. Думаю: як Майдан пройшов...

Приїжджав додому чорний весь. Бо і шини горіли... Навіть та пісня «Горіла шина, палала». Приїжджав. На Майдані замітив, що треба молитися. Бо молитва, як кажуть старші люди, «залізо ломить». Бо була ситуація: стрілянин Юра Пекуш, який мав тут образок в кишені, і коли стрілили в нього, пуля туди на попала. От після того воно ще мене більше надихнуло, що з Богом, з молитвою ти... Головне – вірити, що ти можеш і вірити в себе. І я поставив таку ціль, що я приїду, поможу чим зможу захищати територіальну цілісність держави, що зможу, те зроблю, і вернуся живий. [00:10:00]

Ж1: Також розкажіть, будь ласка, про розпорядок дня, режим, житлові умови, атмосферу вашого перебування в зоні бойових дій.

М1: В нас режими були різні: могли й не спати, могли і спати. Коли були на позиціях, це зимою ми на позиціях були по дві години по два чоловіка, а решта – пару метрів від нас собі хлопці відпочивали. Потім знову двоє заступали. Ну, коли ситуація вже була, як то кажуть, накалена така, то вже всі дружно відбивалися.

Ж1: Разом. Так?

М1: Так.

Ж1: Скажіть, будь ласка, чи вдавалось вам, перебуваючи на Сході, спілкуватися зі своїми рідними та колегами? В який це спосіб, взагалі, відбувалося?

М1: Мобільний зв'язок, но не довго. І це коли ми приїжджали з бойових тільки. На території коли на лініях ми стояли, зв'язку ми не підтримували зовсім. Ми як їхали на бойову на три сутки, перед тим я говорив: «Ви не переживайте. Я наберу вас». Все.

Ж1: А як ви спілкувалися з бійцями свого підрозділу протягом дня?

М1: Ну, коли був на позиції, то ми хіба дивилися, ми не могли так спілкуватися. Кажу: «Дивись ти вправо, вліво, прямо». Коли ніч була, кажу: «Подивися трошки в тепловізор, чи нічого не видно». Ми не могли так

спілкуватися, бо треба було чути кожний шум, кожен шелест. Зимою чи навіть як хтось іде, тріскання гілочок – то все треба було чути. Бо, не дай Боже, могли з боку зайти. Бо це позиція «0». Ззаду нас вже збройні сили були. А так, ми стояли впритул майже до регулярних військ, і нам було краще видно, хто там стоїть, які шеврони.

Ж1: Ну, так. Це правда.

М1: Як казали, мій комбат казав до мене, каже: «Друже, ти там був, де «біла тьотя» ходє махає рукою». Це вже зараз смішно, а тоді... Ну, і кажуть, наприклад, одні говорять, не було страху в них. Просто хоче кожен показати, що він сильний, безстрашний. Це я в те ніяк не можу повірити. Бо в кожній людини є цей страх. Але його треба перебороти. Бо, як нам говорив наш інструктор, каже: «Якщо ти маєш страх, краще вертайся додому». От. І все.

Ж1: А щодо діяльності у зоні бойових дій. Чи були у вас певні обов'язки в підрозділі, в якому ви перебували?

М1: Я був на посаді стрільця. І дотепер рахуюся, в разі чогось. Посвідчення.

Ж1: Бачу, бачу. Це обов'язок ваш на цій посаді певній перебувати. Так?

М1: Так.

Ж1: Які труднощі у вас виникали? І як доводилось їх долати? Чи загалом вони були, ці труднощі?

М1: Труднощів не було. Дякуючи добрим людям, волонтерам, в нас все було: і форма, і одягнутися, берці, на рахунок їди – все в нас прекрасно було. Дуже вдячний, що люди не стояли осторонь цього всього.

Ж1: Тобто вам всього вистачало: одяг, їжа, загалом все було?

М1: Так. Ну, там могло щось не стати. Але є волонтери, до яких ми могли звернутися. Бо вони самі запитувалися: «Що вам потрібно. Засоби гігієни? Добре, ми до вас будемо виїжджати. Потерпіть тиждень». Бо закінчується. Привозили. Перед тим як волонтери їдуть, вони перше

запитуються: «Що найнеобхідніше потрібно?» Щоб вони могли собі знайти. Так що на рахунок того, то все було. Умови для відпочинку після бойових на базі. Бо база наша теж у Донецькій області. Теж приїжджали, пральні машинки були, аби ми кинули речі попрати після бойових. Приїжджали прийняти душ, нормальні ліжка, [00:15:00] де постіль чистенька, ми могли собі лягти спати, подивитися піти телевізор, поїсти. Це все було в нас.

Ж1: Це добре, що вам нічого не потрібно було довозити.

М1: Ні. В нас було. На рахунок нічого проти. Багато хто був. Бо кажуть деякі люди: «Ти пішов туди добровольцем. Нащо тобі те було потрібно? Ти ні зарплати не маєш». Ну, я кажу: «Я не пішов, щоб щось від цього мати. Я пішов від що мені в душі. Як пішло в середині в людини «треба», і я це виконав, що я міг, те я зробив». І далі буду, якщо потрібно буде. Ну, я розумію, в мене зараз сім'я. Але я дружину попереджую, кажу. На збори, як нас збирають, командир батальйону говорить (був вже випадок чуть давніше), каже: «В разі чогось...» Бо вже тоді, коли війська російські колонами в сторону українських кордонів, нам сказав командир батальйону: «Хлопці, не розслабляємося. Сумки спакзовані мають бути». Після зборів я прийшов і дружині кажу: «Оксана, так і так». А вона: «Ой...» І зразу так, як кожна близька людина. Я кажу: «Нема що переживати. Кожна людина скільки мала жити, вона стільки буде жити. Як я маю, наприклад, померти, то я можу там померти, а можу і тут в хаті їсти і померти. Як то кажуть, свічка горить і вона тухне. Ти, – кажу, – не купиш і не поставиш нову». От і все. І я таким методом спілкування з нею, щоб вона зрозуміла, що я «задню» ніяк не дам, що як я не поїду з добровольчим корпусом, я своє місце знайду в другому підрозділі. Але я добровольчий корпус. Бо там для мене... В мене рідних нема – в мене є двоюрідні брати і сестри. Це вони для мене самі найрідніші там. Бо те, що в мене була купа таких нюансів життєвих, і я попав в лікарню був. Не так допомогли близькі родичі, як побратими і посестри.

Ж1: А як ви контактували з військовими з інших підрозділів? В який це спосіб, взагалі, відбувалося?

М1: То як в зоні АТО – щоб нас підтримали в разі чогось. Ми їм пораціям дамо. Бо в них є більше техніки цієї. Вони ж підчиняються владі. А добровольчі – ми нікому не підчиняємося. У нас є свій командир, який нам дає наказ, і ми працюємо.

Ж1: А чи спілкуєтеся ви зараз з воїнами, з котрими познайомилися у зоні АТО? Чи відомо вам, як склалася їх доля?

М1: Так, спілкуюся з багатьма. І дружні відносини, і зідзвонюємося, і сім'ями, вони до нас зі Стрия. І прекрасно. Такі як би ближні, що в любий час подзвонимо: потрібно то, потрібно то. На рахунок того, спілкування в нас хороше. Думаємо, може, так, так щось. Бо багато зараз воїнів собі роблять якісь власні справи. У нас, наприклад, в батальйоні один, наприклад, деревом займається, виробами, другий – меблями. І якось маємо контактувати: той то, той би продавав, і один одному допомогти так по ланцюжку.

Ж1: Це дуже добре. А чи потрібна ротація учасникам АТО?

М1: Так, звичайно.

Ж1: Чому? І якою вона має бути, на вашу думку, і її тривалість?

М1: Ну, 45 днів на фронті побути – це якраз уже можна їхати додому. В нас так і є ротація. Зробили, 45 днів відбув. Хочеш, маєш силу – ти можеш, тебе ніхто не затримує. Не маєш сили, ти підходиш до командира, за два тижні ти навіть говориш: «Я відбув два тижні, я не стягую, сил не має». Тебе ніхто не тримає, не заставляють тебе там бути. Кажеш: так і так. Тобі помагають з білетом, тебе відпроваджують. [00:20:00]

Потрібна ротація. Бо дуже хлопцям зі Збройних сил тяжко. Як вони їдуть на ротацію, то на дев'ять місяців, шість місяців, їх міняють. Заїжджає їхня частина, наприклад, і вони чекають, поки друга приїде. А так вони не виїдуть. Вони мусять там бути, в тих умовах, в польових умовах. В них нема

таких баз, як от в нас. В них переважно польові умови. Ну, деякі частини мають в Маріуполі бази. Хто як собі, яка частина як там собі знайшла притулочок. А так – переважно польові умови: палатки і все.

І потрібно, щоб підтримувати. Коли приїжджає людина на ротацію, особливо є такі бригади, просто що вони далеко дуже. Ну, числяться в зоні АТО. Бо зона АТО велика. Якщо, наприклад, він десь далеко був. Я не буду ображати. Бо людина була. Але там прильоти так, чути здалека. Ну, то він може там і півроку бути. А які отакі ближчі, хто був на «нулю», «сіра зона» – це бажано ротацію психологічну теж проходити. Бо деякі і зриваються, алкоголь зразу, вони думають, що вони потушать те все. Потім ще більше. Треба щоб якесь спокійне десь, більше спілкування з ним, щоб не закрилася в собі людина. Бо як закриється, то це вже буде дуже тяжко. Багато і самогубства роблять АТО-вці. Зараз така ситуація. Бо нема, якщо чесно, в державі щось нема так, щоб робили так, як має бути по закону.

Ж1: А як до вас ставилося місцеве населення? Чи зверталися, можливо, про якусь допомогу?

М1: Бували випадки.

Ж1: Що зверталися люди по якусь допомогу. Так?

М1: Так.

Ж1: А яку, до прикладу?

М1: Ну, наприклад, бували такі люди, що їсти хотіли. На територію бази вони не зайдуть. Бо в нас це ж військове все. Черговий передавав по рації на зв'язку командир. Каже: «Прийшли двоє людей, хочуть їсти». Ну, винесли тушонки (чого в нас більше), макарони, давали людям їсти. Деякі люди хотіли прийти допомогти щось: мішки, наприклад, піском пакувати. А це ж військова структура, треба за ними було теж дивитися. Бо ми знали, де ми знаходимося. Може, це, як то казали, «заслані козачки».

Ж1: То різне могло бути. Так?

М1: Різні бували ситуації.

Ж1: А розкажіть про власну реабілітацію після повернення із зони АТО. Як це відбувалось, от коли ви тільки повернулися, перший раз повернулися додому?

М1: Було тяжко. То зараз в мене вже просто так борідка. А тоді приїхав, як Бен Ладен, лисий. Пам'ятаю, вийшли з машини (машина була в нас BMW), то сусіди теж не зрозуміли, що таке: в військових формах, з бородами, з сумками. Тяжко. Здавалося, що переслідують. Ти йдеш, наприклад, по вулиці, здається, що та людина так дивиться на тебе, щось вона від тебе хоче, такий якийсь страх був. Чи сиділи – якийсь вистріл, наприклад, піротехніки, на вулиці діти стріляють. Було таке, що ховався, бо думав, що то йде прильот міни. Але потім, з часом спокійно все. Так, щоб десь проходити на курортах, то такого не було.

Ж1: А як вас сім'я підтримувала?

М1: В мене ще сім'ї не було. Сім'я в мене недавно. Ну, як недавно? Уже третій рік. [00:25:00]

Ж1: А чи допомагають вам волонтерські ініціативи після повернення? Розкажіть про це детальніше.

М1: Ну, так, нам помагають, у нас є благодійні фонди. У Львові у нас є головна нашого відділу матеріально-технічного забезпечення, нашого батальйону, і вона має свій благодійний фонд. На базі вона відкрила ще благодійне кафе своє у Львові. Ті гроші, хто люди там купляють, наприклад, ті гроші всі йдуть на рахунок, щоб щось придбати для військових, для нашого батальйону. Вона помагає. Що потрібно – до неї звертаєшся. Дітям наших воїнів, хто загинув, хто живий. На рахунок того, що в нас благодійна організація працює дуже прекрасно.

Ж1: А чи долучаєтесь до організації різних професійних тренінгів та публічних заходів, спрямованих на допомогу особам, котрі їдуть або котрі повернулися із зони АТО?

М1: Так. Ми от їхали зимою. Перший раз хлопець. Дивлюся по ньому, що дуже хотів, лишив роботу, сказав керівництву своєму, їде. Я йому почав пояснювати. Кажу: «Друже, ти їдеш – будь обережний, дивись під ноги. Страх треба перебороти. Коли мав можливість, – кажу, – ти до мене дзвони, я тобі в любий час...» Хоч я був, наприклад, на своїй роботі, виконував свою роботу, дивлюся: дзвонить. Значить, має вільний час, може поговорити, треба з ним поспілкуватися. Хоч там другі побратими, які рядом є біля нього. Бо так не пустять, що самі перший раз поїхали. Кидають старших весь час, щоб його підтримували. В нас такого нема. Якусь легшу роботу, наприклад. Чи там заряджати, десь там собі заховався, щоб перше чув ті вистріли, щоб він не почав діставати **роздраженіє**. Бо починає людина трястись – то вже не боєць. Через такого бійця можна всій групі загинути.

Ж1: Опишіть, будь ласка, найбільш складний момент, який вам довелося пережити перебуваючи в зоні бойових дій з тих всіх спогадів.

М1: Самий складний момент. Те, що була втрата нашого бійця, якому ми хотіли допомогти, але ми нічого не змогли зробити, бо його було завалило плитою, і вистріли тоді були на шахті «Бутовка». Молодий хлопець.

Ж1: Скільки років йому було?

М1: 21.

Ж1: То дуже молодий. А якими є ваші рекомендації для осіб, котрі перебувають або планують їхати в зону АТО?

М1: Мої рекомендації – бути обережним і не скептично ставитися. Бо їдуть скептики, а потім привозять «груз 200». Ну, і не вживати алкоголь. Саме алкоголь. Бо в деяких бригадах у Збройних силах... Бо в нас на рахунок того дуже: злапали чи запах, чи що – зразу додому і все, наказом командира

ти більше не в підрозділі. А в других бригадах там штрафують на гроші, наскільки мені відомо. Бо ж на фронті був. Алкоголь багато що робить. Купляють той алкоголь, п'ють, тягають ті автомати, не дивиться під ноги. Все заміновано там, розтяжки – от на такому й гинуть.

Ж1: Зараз ви перебуваєте в мирних умовах. Які ваші враження?

М1: Ну, в мене враження – не можу забути. Буває таке, що сидиш вдома, дивишся, наприклад, не так дуже люблю дивитися новини. Бо там це все так не покажуть. Те, що говорять по новинах: загинув сьогодні один боєць, [00:30:00] то нема що слухати. Ми працюємо, молодь вчимо. Не лише все, забули за фронт. Ми працюємо, хочемо молодь. Бо зараз молодь все сидить в гаджетах, інтернатах, і вони не розуміють, що ростуть і потрібно щось, як хочеш жити вільно. Бо ми, українці, вже який рік воюємо. Не лишень відколи АТО, а воювали наші прадіди, діди. Бо Україна, вона ніколи не була вільною. Весь час на неї нападали. І то ще не закінчиться ця війна, буде продовжуватися і продовжуватися. Ми старіємо, роки йдуть. Потрібно, щоб наше покоління могло щось. Бо з гаджетом не вийде воювати. А так як ми проводимо уроки мужності, ми їздили по школах, і, як то кажеться, дуже сумно то дивитися, що, наприклад, чоловік 20 зі 150 – кому цікаво про то, а інші – інтернет, вони такі, як за зомбовані, без того не можуть. Наприклад, як на Сході України населення. Вони настроєні проти нашої армії, проти нашого батальйону. Вони як тільки бачать наші номери ДУК «ПС» чи пише «Добровольчий український корпус «Правий сектор»: «О, эти, что русских младенцев кушают». Бо вони за зомбовані. Там телебачення починається, як вони говорять, «українські укропи» чи «каратели уничтожают мирное население Донбасса». І в них це лишилося. В них на Сході вони ще живуть так, як був Совецький Союз, вони так ще тим живуть. Тут нам треба боротися з тим, щоб того не було. Такі всякі робимо на базі, до речі. У нас база в горах навчальна для дітей. Коли канікули, уроки мужності,

діти приїжджають. Навіть був на базі в якості інструктора хлопчик такий десь з Бродів, і ми вчили дітей. Вчать діти, цікавляться зброєю: як автомат складати. Даємо то, ставимо на варту – так, як днювальний заступає. Ну, все, як в армії, так, як нас вчили. Вночі вони заступають в наряди по годині. Це літо, це в горах. Діти в формах. Даємо бронежилет такий легенький, каску. І пробували ми так вилазку зробити. Ну, ми старші, ми то знаємо, він буде на варті, але він не сам, він з рацією, біля нього старші там є. Як він зреагує: підповзли, стукаємо по брамі. А він каже: «Вилазьте. Я знаю, що то ви». Ну, дитина вже – то росте майбутній воїн. Так само зранку їхала якась машина з грибниками. Ми сидимо, він по рації каже: «База, база. До нас наближається авто (номерний знак). В машині чотири невідомі особи». І це так приємно було, що дитина так відповіла. Такий як би старший був. І рукопашний бій у нас. В першу чергу – це надавання першої медичної допомоги треба дітям давати. Кляються спеціальні такі рани – як ми будемо на те реагувати. Кому цікаво, той їде туди. А хто даліше лишається в гаджетах.

Ж1: А якісь додаткові запитання у вас там запитують?

М1: Так.

Ж1: Щодо навчання?

М1: Так. Коли ще буде. Є спеціальна група, [00:35:00] кажемо, у Фейсбуці, прошу ви можете вподобати і слідкувати. Для жінок от був вишкіл: теж і рукопашний бій, ну, все теж.

Ж1: А як би ви змогли описати післявоєнний синдром, виходячи з особистих переживань?

М1: Післявоєнний синдром. То я так сам не лишався, коли приїхав. Весь час зі мною контактували. Як хіба лягав спати. А так то більше я говорив. Ну, спілкувався, щоб забути. Старався оце все побачене, ті хлопці, які там загинули, оце все. Старалися зі мною говорити, щоб про війну менше згадувати. І воно так пройшло. Заспокійливе пив. Все. Воно мені пройшло

нормально. Немає. Було перші два тижні, три, що здригався, чуть якийсь шум – я вже вставав, слухав, де, що. А тепер нормально.

Навчання проходили ми в горах спочатку, на базі нашого підрозділу Другої окремої резервної сотні. Це Львівщина. Навчання були: зранку пробіжка по горах, потім сніданок і розпорядок дня, хто заступає в наряд. Тренування були. Це перша медична допомога, потім обід, годинку відпочинку, теорія. Це на картах нам показували. Це в горах ми таку сформували. Потім нам зробили, так як ми рахувалися розвід-група, в нас був склад 25 чоловік, і нам потрібно було з точки «А» в точку «Б» за дві доби пробратися, щоб нас ніхто не замітив. Це від Коростова до Волосянки по горах. Ну, не мали ту амуніцію, просто груз такий був, як має повністю амуніція вся. І ми вийшли. Перше – дійшли до половини дороги, і нас замітили. І назад – що ми не виконали ту місію. За тиждень ми знову. А якраз було тренування, молодь приїхала, до нас на базу приїжджала, ну, і ми контактуємо. Це «Тризуб», така організація, пластова організація. Було навчання, молодь приїхала. І ми якраз вийшли на два кілометри групою. Пройшли ми вдало, все нормально. Там через міст треба було пройти теж непомітними, річку перейти. Дві доби нам на те дали. Ну, ми вдень, зробили собі, ховалися, під ялинками спали. А коли наступала ніч, ми в дорогу. Прийшли туди. Нас привітали, що завдання виконано, молодці. Дали нам дозвіл, кажуть: «Можете на базі постріляти трохи». Ну, не бойовими. Ми грали в пейнтбол. Поділили. Теж було цікаво. Назад нас машиною до бази. Але кажуть: «Ми є така все-таки диверсійна група. Маємо показати. Давайте, – каже, – захватимо нашу базу. Там багато є «тризубців». І вони знають, що ви є. Но вони сказали, що ви не захватите, бо вони все знають». Ну, перед тим наше командування домовилось. Вони порозставляли свою варту, патрулі. А ми замучені після двох суток ходьби. Ну, давайте поспробуємо. І все. Поділилися, хто як має бути, рації, працюємо. [00:40:00] Ну, і головного

їхнього взяли. Ну, тобто як гра для нас це було. Це було в дійсності нам весело, що нас похвалили. Як діти колись в «войнушку» грали, ото таке саме було майже.

А от поїхали ми далше вже, в Дніпропетровську область, на базу, нас зустрів інструктор. Покійний він вже. Царство йому Небесне. Він був інструктором у Французькому легіоні. Це такий легіон є інтернаціональний. І він там інструктував і нас. І ми групою йдемо, повністю в амуніції на полігон, чуємо такий звук (щось клацнуло). Опа, скинули все, ящики, полягали. Він кинув РГД-шку, гранату бойову. Він нас так інструктував, каже: «Якщо ви хочете бути воїнами і хочете приїхати живі, ви маєте чути кожен постріл». Він з нами працював як психолог і як вчитель.